

Biserica și Școala

voaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
un an 14 fr.: pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Nr. 6978/1906

Concurs.

Pentru ocuparea catedrei de matematică și fizică la institutul pedagogic gr. or. român din Arad, prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial »Biserica și Școala«.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

a) pentru profesor provizor 1600 coroane,

b) pentru profesor definitiv salar fundamental 3000 coroane, bani de cortel 500 cor., evincvenale 200 cor., începând cu ziua înțrării în funcțiune îndreptățirea de a participa la fondul diecesan penziune cu obligamentele statutare.

Se cere cvalificațiune pentru preparandii ori școlarii medii și cvalificațiunea prevăzută în Statutul organic §-ul 122 p. 10.

La concurs sunt admiși numai recurenți de naționalitate gr. or. română.

Recurenții au să-și subștearnă recursesele însoțite cu documente originale la adresa Conducătorului gr. ort. român din Arad în termenul indicat.

Arad, din ședința consistorială ținută în 23 Decembrie (6 Decembrie) 1906.

Joan J. Papp,

Episcop.

Probleme umanitare și de progres.

Organizarea grupărilor omenești în diferite formațiuni, instituții, state, etc. nici când nu s'au realizat în totul cu principiile, pe baza cărora au fost constituite și mai ales, în toate cazurile s'au deraiat, chiar întemeiate fiind pe cele mai sublimе concepții.

Acest fapt este un rezultat, o firească urmare a firii omenești, care are foarte mare tendință de a se perfecționa, pentru a produce o îmbunătățire a vieții peste tot, pentru a

procură sufletului mai multă mângâiere și înclinare pentru concepțiile mai înalte, morale și religioase. De aci necesitatea dezvoltării și perfecționării, în cadrele pământene ale vieții omenești, și în mijlocul ei a individualității, care nu este un conglomerat, o complexitate de combinațiuni fatale, fizice-fiziologice-hemice, — de unde și necesitate instrucțiunii și educațiunii, ca factori principali ai fericirii, în cadrele posibilității morale și a perfecțiunii, în măsura aplicabilității generalizatoare, a adevărului omeneșc, pentru omeneșc: de aci preocupățiunea pentru școala și dezvoltarea cadrelor de validitate a școalei, la neamurile culte, în zilele noastre.

În țările mai puțin înaintate în ale culturii — în acest caz, e cam exagerată, pretențioasă expresia! — preocupățiunile sunt ale autorităților zise executive, de-a forță școlarisirea, pentru scăderea procentului analfabeților.

La neamurile și țările mari, ca de es. Germania — și nu fără oarecare mulțumire sufletească o putem spune, că și la noi, într'un cerc restrâns de cărturari pedagogici maghiari, și chiar și în România, se desfășură o activitate bogată, prețioasă, în ce privește observațiunea asupra elevilor, pentru constatarea criteriilor conducătoare în pregătire, în educare și instruire.

S'a făcut amintire, într'o serie de articole anterioare, aduse la acest loc, de unele observațiuni psihologice asupra copiilor, făcute în România (și publicate în prețioasa »Revistă Generală a învățământului«) iar de data aceasta, vrem să prezentăm cetitorilor noștri — în special învățătorilor — un mic răsunset concludiv în materialul chestiunilor din domeniul indicat, cari s'au desbătut în congresul din toamna a. c. la Berlin, centrul pregătit de »Schulmeisteri«... drept capitală a unei mari și puternice împărății.

Iată crâmpeele, din munca intelectuală modernă a dascălimei din cestiune!

Imaginațiunile și senzațiunile se confundă între dânsese la copii mai mult decât la oamenii mari și o consecvență a acestui fapt este, intensitatea mai mare a durerii, de es. La manifestățiunea sufletului copilului contribuiesc pornirile înăscute și imitațiunea. Și în fine, copilul confundă adeseori realitatea cu produsele fantaziei sale, ceea-ce și este isvorul atât a fricii cât și al minciunilor. Mărturisirile copiilor nu pot fi primite întru toate, pentru că ei nici când nu pot predă absolut precis ceea-ce au văzut sau știu (până la 15 ani).

Dl Dr. E. Meumann constată, că școala de obicei grește în aprecierea elevilor, pentru că se preocupă numai de faptul dacă elevul împlinește prescripțiile disciplinare. În consecință, se și întâmplă, că băieți proclamați b. o. în liceu de esceleți, sunt incapabili de a se validă la universitate, și invers. E de trebuință dar, să se stabilească noi criterii de apreciere, pentru recunoașterea capacității și în consecință, pentru clasificarea în clase a elevilor după acele criterii.

Dl Ufer crede, că studiul asupra copilului, asupra psihicului lui, va da prețioase rezultate în folosul educării. Sunt învățători, cari înțeleg a se coborî la nivelul sufletului copilului, ceea-ce însă nu este corect, ca învățătorul să devină copil, ci el va trebui să ridice pe copil la dânsul; căci *educațiune numim pregătirea elevilor pentru împlinirea viitoarei lor misiuni, sociale*, iar nu închiderea sufletelor lor în fața a oricărei intemperii și nepotriviri, disarmonii posibile în practica vieții.

Dl Fischer, director de muzeu, insistă asupra educației trupești, arătând prin expuneri paralele comparative importanța și funcțiunea organelor bolnave și sănatoase. Îndeosebi e prețios apoi studiul său asupra senzibilității artistice a elevilor.

Afară de filozofi pedagogi, medici, jurisconzuți și teologi au luat parte la desbaterile congresului din Berlin, discutându-se cu adevărat științificește probleme din toate domeniile cercetărilor morale din domeniul psiho-fizic și social, în interesul perfecționării și desăvârșirii culturai umane.

Nota caracteristică a acelei adunări de învățați și binefăcători ai omenirii se fixează prin frumoasă expresie a d-nei Hanna Meke, din expunerea sa din domeniul psiho-pedagogic despre valoarea operei lui Froebel, care n'a fost luptător chemat al ideilor pedagogice, ci *adevărat idealist, cum au fost toți marii educatori ai omenirii*.

Adunarea gen. a Reuniunii învățătorilor bănățeni.

Adunarea generală a învățătorilor bănățeni s'a ținut în acest an la 9/22 Noemvrie a. c. în Fabricul-Ilmișorii.

La orele 8 $\frac{1}{2}$ s'a oficiat prin M. On. D. Dr. Traian Putici, sfânta liturgie, cu chemarea Duhului sfânt.

Dela biserică, în corpore, ne-am dus în unul din apartamentele »Berăriei«, unde la orele 10 s'a deschis adunarea generală prin un frumos și instructiv discurs rostit de vrednicul președinte dl Dr. Traian Putici. Dintre multele povețe ce le leagă de sufletul învățătorimei, vorbește dl președinte și despre plângerile întemeiate ale învățătorimei, susținând, că numai prin școale bine organizate și învățători binerăsplăliți se va garanta neamului un viitor mai bun. Incheierea discursului a fost întimpinat cu „să trăiască președintele!».

Comisar esmis al Ven. Consistor a fost P. C. Sa Dl Augustin Hamsea, pe care presidiul îl salută prin calde cuvinte. P. C. Sa în cuvinte simțitoare, după ce accentuează că cei mai mulți membri ai acestei Reuniuni au fost elevii D-sale, le recomandă, impunându-le, datorința de a crește generațiunea în direcțiune religioasă și morală, de a o inspira în curaj și bărbăție.

Presidiul mai salută pe reprezentantul Reuniunii Caransebeșene, dl inv. Gruescu din Ciacova, care răspunzând, împărtășește salutul Reuniunii surori, dorindu-ne muncă rodnică. Dintre onorațiilor prezenți presidiul salută pe sub-inspectorul regesc dl Monár, pe dl P. Rotariu și pe părintele Balta din Beregsău.

Mulți am exprimat regretele, că din frumoasa comună de inteligență locală au lipsit chiar și dintre acei domni, cărora le incumbă datorința ca să concurgă la asemenea ocaziuni cu sprijin moral, pentru înălțarea numelui școalei române și a reprezentanților ei.

Dintre membri se constată prezenți 134 iar cei absenți se scuză din diferite cauze. Se cetesc prin notarul d. Roman raportul voluminos despre activitatea comitetului Reuniunii. Se constată în general, că singuraticele despărțăminte au dezvoltat o activitate intensivă și rodnică.

Se cetesc pe rând disertațiunile însinuate anume: »D. Tichindeal«. „Îmbunătățirea stării materiale a învățătorului« și »Regularea salarelor învățătoarești«. Tustrele disertațiunile au succedat deplin, iar disertațiilor li s'a exprimat mulțăminte protocolară.

Fiind timpul înaintat, ședința primă se încheie la orele 2 p. m. La prânzul comun, care avut loc în sala spațioasă a »Berăriei«, s'au rostit mai multe toaste ocazionale.

După amiază, sub conducerea presidiului, s'a cercetat în corpore mai multe stabilimente de interes instructiv, precum: instalațiunea electrică fabrica de ghetă »Turul« și fabrica de țesut.

Mâne-zi la orele 9 s'a redeschis ședința doua, care a fost una dintre cele mai agitate. Se cetesc telegramele primite dela domniile Ioan Marcu inv. pensionat în Bocșa-montană și Ios Moldovan presidele Reuniunii inv. din dreapta Murășului.

Urmând referada comisiunii cenzurătoare asupra raportului comitetului, raportorul Iuliu Vuia propune mai multe chestiuni importante, pe cari adunarea le primește. Dintre aceste chestiuni cea mai importantă și mai actuală este salarizarea învățătorimei. In acest meit s'a luat următorul decis:

»In conziderarea referințelor schimbate de trai, în conziderare, că mari interese culturale pretind a pune pe învățator în condițiune de a munci cu succes pentru salutea neamului; în conziderare, că e timpul suprem pentru a se retribui după cuviință clasa jertfită a națiunii; adunarea roagă Ven. Consistor a luă de urgență demersuri ca și învățătorimei confesionale să i-se asigure aceeaș dotațiune ca celor ale comunale și oare forurile bisericesti nu s'ar.putea să facă o reprezentatiune cătră guvern, cerându-i ajutorul, pe lângă păstrarea intactă a autonomiei bisericesti».

S'a adus apoi decisiune ca arii de serviciu să se reducă la 30, să se normeze și reguleze în uniformitate venitele cantonale, ș. a.

Fiind timpul înaintat, adunarea se închide după ce învățatorul Tomi exprimă presiulul multămită pentru înțeleapta conducere.

Bazoș, la 3 Decemvrie s. n. 1906.

A. Bădescu.
Învățător.

Activitatea mitropolitului Sava II. Brancovici.*

(Urmare.)

Se constată deci, că până la data acestei diplome mitropolitului Sava Brancovici nu i-se pusese condițiunile impuse mitropolitului Stefan Simion, căci altfel superintendentul Petru Kovásznai nu ar fi cerut aprobarea și renșirea aceloră prin decret special. Dar mitropolitul reclamă la principele apărând cu tenacitate independența bisericeii sale, pe când, de altă parte, fratele său George după întoarcerea din Rusia (1668) intrând de nou în serviciul Porții, mijloci protecțiunea principilor din Țara-Românească și Moldova pentru biserica ortodoxă-orientală din Transilvania¹⁾. Deci aci între mitropolitul Sava și curtea principelui raporturile se schimbă și începe o luptă, întâiu ascunsă, în urmă pe față, care se sfârși cu înfrângerea mitropolitului. Și este de mirat că în această luptă pentru biserică Dr. Aug. Bunea nu găsește momente etice de înălțare, ci numai puncte negre și de acuzațiune pentru curajosul mitropolit.

Raportându-se la condițiunile din diploma dela 20 Faur 1669, Dr. Aug. Bunea zice: „ori cât de umilitoare ar fi aceasta în punctul 4, dovedesc un lucru, care trebuie relevat pentru a cunoaște naționalismul românesc a lui Sava, atât de buciumat în timpul din

*) Reproducere din Mitropolitul Sava II. Brancovici de V. Mangra.

¹⁾ Thallóczy: Az ÁI Brankovicsok. Századok 1888, p. 698. Cipariu: Arhiv. p. 651.

urmă din partea unor scriitori, și anume: că acest Arhieru a umplut bisericile românești de preoți, cari borborosiau sârbește¹⁾.

Din aceste rânduri cititorul va primi impresiunea că mitropolitul Sava Brancovici desigur va fi umplut bisericile românești cu preoți sârbești, ori cel puțin cu preoți, cari preferiau limba sârbească, față cu cea românească. Dar Dr. Bunea cu vădită intențiune reproduce schimonșit cuvintele textuale ale diplomei, care se răpoartă expres la preoții românești, nu la preoți de altă limbă: „*Ut illi pastores Valachici, qui praeter Rascianus literas nihil murmurant in templo.*” frază care Dr. Bunea o redă necorect cu: „preoți cari în biserică nu știu altă decât să borborosască sârbește, pentru-ă acei preoți, cari borborosiau sârbește în biserică”, fără să înțeleagă ceea ce citește, erau preoții români, pe cari Sava i-au găsit în bisericile românești ca și în patrimoniul lor. Chiar și dacă ar fi voit, mitropolitul nu putea înlocui pe acești preoți cu alții mai buni, și destoinici a face slujbă în limba românească, de oarece, după cum și Dr. Bunea constată la alt loc, lipseau toate cărțile trebuincioase la aceasta și anume: *Liturghia*, care s'a tipărit mai întâi românește la 1679, *Ohtoiul* tipărit la 1683, *Mineul* tipărit la 1698, *Triodul* tipărit la 1700, *Penticostarul* tipărit la 1701, (vezi Bianu, discurs de recepțiune p. 57)”. *Fără de aceste cărți nu se poate nici închipui slujbă românească într'o biserică orientală²⁾.*

Iată dar, că în contra părerii sale din „Vechile episcopii”, Dr. A. Bunea însuși ne dă dovadă în „Ierarhia Românilor”, că mitropolitul Sava Brancovici n'a umplut bisericile românești cu preoți, cari borborosesc sârbește”, ci că în lipsa de cărți liturgice românești, preoții români însuși erau cari borborosiau sârbește, celind adecă slujba bisericeii din cărți slavonești, care nu le înțelegeau.

Față cu decretul din 20 Faur 1669 Sava nu numai a dezvoltat o rezistență energetică, dar mereu a stărunit pe lângă principele Apafi, pentru a ușoră soartea preoțiimeii sale, dobândind un nou decret de datul 20 Decemvrie 1673, prin care principele „privind asupra stare a popilor românești”, de toată darea dijmelor îi scutește.

Iată cuprinsul acelei diplome:

„Noi Mihail Apafi, cu mila lui Dumnezeu craiul Ardealului, Domnul părților țării Ungurești celor lui împreunate și Șpanul Săcuilor, etc. Credincioșilor nostri, luminaților, măriților, generoșilor, egregiilor, nemeșilor, șpanilor celor mari și celor mici, judeților celor mari și celor mici a fiește cărei varmeghii, căpitanilor, prefectilor, provizorilor și castelanilor cetățitor noastre și altor altora, și arendașilor celor mari și vice arendașilor a dijmelor, a nonelor, a cvintelor și a cvartelor, esactorilor și perceptorilor, biraelor și juraților a tuturor satelor românești, și tuturor altor oameni ori din ce stare, rând și condiție, cari sunt și locuesc ori unde în domnia noastră, cărora se cuvine și se va cuveni a ști acestea, iubiților nouă, mântuire și mila noastră. Facem știre prin aceasta scrisoare tuturor

¹⁾ Dr. Aug. Bunea: Vechile episcopii, p. 125.

²⁾ Dr. Aug. Bunea: Ierarhia Românilor, p. 262—1.

cârora ss cuvine, cumcă noi rugăciunea unor credincioși ai noștri pentru aceasta făcută, cu vrednică cugtare socotindu-i și privind asupra soarte și stare a popilor românești, cari sunt întru acest principat, și în părțile țării unghurești lui împreunate în Domniua noastră, cari întru multe și grele nevoi, întru întunerecul greșitei mărturisiri cu plata chemării sale neputând trăi, le caută a-și pune mâinile la lucrurile cele preoțești și prin aceasta sieși și casnicilor săi a agonisi hrană, mai nici o plată și venit având, drept aceea vrând a purta grije de hrana lor și întru lucrurile dirigătoriei lor, și prin aceasta a-i ajuta pe ei, milostivul, doară Dumnezeu din zi în zi luminându-i, mai cu folos zidirea norodului o vor lucră: pentru aceea pe ei de toată darea dijmelor scutiți și mântuiți îi facem, despre acele dijme care cămării trebuie a se da din vin, din grâu și dintr'altele legume cari se nasc din pământ, într'a sa și într'ale bisericilor sale moșii din pământurile și den viile care ei le-au lucrat, aici înțelegând și dijma oilor și a stupilor cari sunt a lor, însă așa, că și ei sunt acoperemânt și pretext, sau ori cu ce altă cale și într'alt chip pământurile cele de obște ale satelor, cari ei le lucră, sau între oile sale ale altora păscându-le, să ia amrnte, ca nu prin tănuirea dijmelor acelora să păgubească cămara noastră, ci să fie îndestuliți cu scutița grăului și a vinului din pământurile și din viile care să țin de cășile sale, de biserică și de parohie, care cu osteneala și cu lucrul mânilor sale le agonisesc și și cu a oilor și a vitelor și a stupilor lor, ne mestecând străine într'ânsele cu paguba cămării noastre, în ce chip s'au zis, din bunurile acelea, pe popii românești din domnia noastră de dijme scutiți și mântuiți i-am făcut, și prin această scrisoare milostivește voim să-i ținem scutiți pentru aceea mai sus pomeniților, ori din ce rând credincioșilor noștri cu îndurare și tare poruncim într'acest chip să înțeleagă mila noastră, cătră toți mai sus zișii popi românești de sub stăpânirea noastră și cătră cei de acumi și cătră cei ce vor urma și pe ei la darea nici unui fel de dijma, după cum mai sus s'au zis, să nu-i chetelnicească(!), nici să-i silească, și pentrucă nu s'a dat dijma, pe ei nici în persoană, nici în averi să nu-i supere, nici să-i păgubească, ba încă, de alții împotriva acestei porunci a noastre i-ar împedeca, să-i apere: altmintrelea ne făcând, după ce veți celi aceste, să le întoarceți celui ce vi le-a dat. Dat în cetatea noastră Bălgrad în 20 de zile a luni lui Decemvrie, anul 1673¹⁾.

Din acestea se constată că diploma din 20 Faur 1669 nu avuse rezultatul la care se așteptau calvinii. Preoții români tot perzistau întru „întunerecul greșitei mărturisiri“, adecă în mărturisirea credinței ortodoxe răsăritene. Dar aveă bună nădejde principele că „Dumnezeu din zi în zi luminându-i vor lucră mai cu folos zidirea norodului“ adecă calvinizarea poporului român. Văzând însă că speranța lor e departe de realizare, că calvinismul întimpină cea mai mare rezistență din partea mitropolitului Sava, principele Apafi publică diploma din 14 Iunie 1674 prin care supune de-a dreptul pe mitropolitul și toate bisericile românești sub stăpânirea superintendentului Tiszabecsi Gáspár, ca el să aibă grije de ele și „să le ocărnuiască după cunoștința sufletului său“, ordonând mitropolitului ca să nu lipsească de „a merge înaintea numi-

¹⁾ Samuil Clain: Istoria Românilor, ms. t. IV. partea 8 ș-ul 6. Vezi adn. Nr. VIII.

tului Domn pișpecului celui de legea calvinească, ori când il va chemă la măcar ce loc, făcând el vizitațiile sale altmintrelea de pedeapsă nu va scăpa“.

Iată cuprinsul diplomei:

„Mihail Apafi din mila lui Dumnezeu prințul Ardealului domnul părților țării unghurești și comitul seculor, credincioșilor noștri, cinstiților ș. c. Episcopului și vicarilor lor și protopopilor și tuturor păstărilor bisericilor celor românești din Ardeal, cari vor vedea cărțile acestea ale noastre, nouă plăcuților sănătate și mila noastră. Știind toate câte sunt de lipsă și spre poliție și spre ocărnuirea cea cu folos a lucrurilor oamenilor bisericesti, ori în ce treaptă și dirigătorie sunt puși, fără de care în nici un lucru se poate nădăjdui spor și rodire cuvioase, prinții cei din înaintea noastră cât au obləduit tot întru aceea s'au sârguit, ca cele ce sunt spre slava lui Dumnezeu să se sporească și între celelalte au ținut obiceiul acesta: ca pișpecul cel de legea noastră (adecă cel calvinesc) să aibă grije; să îndrepte greșelele ce s'ar face în bisericile cele românești care obicei ținându-l și noi, am voit și am orânduit: ca Dumnealui de cinste pișpecul Tiszabecsi Gáspár să aibă grije de toate bisericile românești, celea de sub stăpânireu noastră și să le ocărnuiască după cunoștința sufletului său, îndreptând greșelele dintr'ânsele. Acea încă domniei sale am incredințat, ca să cerce și să solăcească unde este sau ar putea să fie tipografia cea românească, care o făcuse răposatul prințul Rákoczy. Drept aceea credincioșiei voastre milostivește și cu deadansul vă poruncim, ca să nu lăsați de a merge înaintea numitului Domnului pișpecului celui ortodox de legea noastră calvinească Tiszabecsi Gáspár, ori când va chemă, la măcar ce loc, făcând el vizitațiile sale; altmintrelea adevărat să credeți, că carele se va împotrivi voiei, orânduielii și poruncii lui cei după scriptură, de pedeapsă nu va scăpa. Nefăcând altmintrelea, acestea dupăce le veți celi, să i-le dați înapoi. Dat în cetatea noastră Alba-Iulia în 14 Iunie anul 1674.

Mihail Apafi¹⁾.

(Va urma.)

Cauzele, cari împedecă progresul învățământului din Bihor.

Abea acuma am avut și eu timp, să iau în mână și să cetesc protocolul, despre ședințele Sinodului eparhial, din anul curgător. Frunzărind și cetind, ajunsei la raportul senatului școlar al Consistoriului din Oradea-mare, din care reiese, că mersul învățământului nostru de aici, nu este satisfăcător. Este un raport destul de trist, care ar trebui să ne ocupe pe toți cei chemați.

Deși tiner încă, totuși voi încerca a-mi spune modesta mea părere, despre cauzele, cari împedecă progresul învățământului, de aici. Și rog pe toți colegii, din acest comital, să se ocupe și ei cu chestia aceasta. Este o chestie, de mare importanță și numai așa vom putea delătură răul, dacă vom dezbate, vorbi și dacă ne vom spune părerile, cât ce mulți. Suntem în veacul

¹⁾ Șincai: Cronica, a. 1674. Vezi dn. Nr. IX.

al XX-lea și este o mare rușine pe noi, când forurile noastre vrând-nevrând trebuie să ne reoglindeze naintea lumii, că munca noastră, — învățământul — nu este satisfăcător.

Cauzele, cari împiedecă progresul învățământului, după a mea părere sunt:

1. Salarul învățătoresc. 2. Învățătorii aplicați fără pregătiri și nedefinitivi. 3. Inspecțiunea slabă a școalelor, din punct de vedere pedagogic...! 4. Lipsa conferențelor didactice.

1. Cei mai mulți dintre noi se plâng, că pentru aceea nu pot face spor, că salariul fiind puțin, sufletul lor nu e liniștit, etc. Și unii și alții au dreptate, dar foarte puțin. Nu salariul bun ci cunoștința, dragostea și iubirea față de școală și popor îl face pe învățător activ. Ori nu vedem zilnic funcționari, cari au salariu îmbelșugat și totuși nu-și împlinesc chemarea lor, ci-și petrec mai mult, făcând chefuri peste chefuri? Dar să nu mergem mai departe, ci să ne uităm la învățătorii cei de stat, cari și ei sunt salariați cu mult mai bine decât noi, iar în școală la ei ce auzi? Nu auzi altă, decât poezii și cântări patriotice. Și ei sunt salariați și ridicați la rangul de «állami tisztviselők» nu pentru că doar fac mult spor în știință, ci din alte trebi...

Apoi mi-se ierte, dar noi nu ne putem asemăna cu învățătorii de stat, pentru că ce poate da un stat, dela o comună bisericească săracă, nu putem pretinde.

Apoi să ne aducem aminte și de antecesorii nostri, cari înainte de aceasta cu 40—50 de ani nu erau salariați, nici ca noi și totuși au eșit de sub mâinile lor mulți bărbați învățați și trăiau poate mai bine decât noi.

Repet dară încă odată, că pe învățător, nu salariul bun, ci conștiința, iubirea și dragostea față de școală și popor îl face activ. Dacă acestea însușiri nu le posedem, atunci poate cineva să ne deie salariul unui Canonic din Oradea-mare, căci activi tot nu vom fi.

Prin cele espuse nu voiesc se zic, că salariul de 4—500 cor. ce-l avem, ar fi destul pentru noi; din contră, zic, că da, trebuie regulat la minimum de 600 cor. dar nu pe hârtie, ci în realitate și solvit 3 lunar anticipative.

2. Un procent destul de măișor sunt aplicați la școalele noastre de aici, cu învățători fără pregătiri și nedefinitivi. Atari învățători, ne fiind siguri cu postul lor, își zic: Pentruce să-mi bat capul și peptul și să-mi curm firul vieții, pentru un an ce voi stă în această comună? Nu se plătește. Și se întâmplă, de este aplicat din an în an tot în aceeași comună și din an în an tot cu gândul: «Ca să nu-și curme firul vieții», nu fac nici un spor.

3. Școala, nu este inspecționată din punct de vedere pedagogic, ci din punct de vedere

personal. Unii domni protopopi ca inspecțori școlari (toată onoarea excepțiilor!) inspecționează pe învățător, că oare în școală e? Și dacă-l află în școală, toate-s bine. E o mare greșală aceasta, pentru că de, dacă acel învățător numai din întâmplare e atunci în școală, iar altă dată ori mai de multe ori nu e în școală?... Și totuși acel învățător e declarat de punctual. Din inspecțiunea învățământului se poate numai judeca și constata, dacă învățătorul este punctual ori ba. Așa dară nu pe învățător, ci învățământul trebuie inspecționat, că oare cum și cât material s'a propus, până în ziua inspecționării. Unde inspectorul școlar află scaderi, cu vorbe părintești să-l îndrepte pe învățător.

De sine se înțelege, că inspecționarea trebuie făcută numai când se poate deja aștepta un oareși-careva spor.

4. Conferințele sunt prea monotone, nu dau nici o viață, activitate. Cu tot dreptul le-am putea numi: «Întâlniri colegiale». Conferințele, cari au menirea de a promova învățământul, ar trebui să fie conduse din sinul nostru și încă de învățătorii cei mai apti, dela cari să poată învăța cei tineri. Ce vedem însă? Aceea, că tocmai dela cari am așteptă să învățăm ceva, tocmai aceia sunt mai indiferenți.

Defectele sus înșirate s'ar putea delătura, respective, ca învățământul să iee altă formă mai îmbucurătoare, ar fi de lipsă ca:

1. Venerabilul Consistor din Oradea-Mare, să afle modalitatea, respective să îndatoreze pe fieștecă comună bisericească, să reguleze salariul învățătoresc la minimum de 600 coroane, dar în realitate și nu pe hârtie și solvit trei lunar anticipative.

2. Venerabilul Consistor să intervină la P. S. Sa Domnul Episcop diecezan, ca în conțelegere cu direcțiunea institutului pedagogic din Arad, la examenul proxim de cvalificațiune, cât numai e posibil, să cvalifice pe toți învățătorii în activitate și absolvenți, de preparandie, ca în viitor acele comune, pe cari le ocupă, să se poată îndeplini, în mod definitiv.

Învățătorilor cvalificați, în viitor, să nu le permită a ocupa stațiunile învățătoresci, decât numai în mod definitiv; iar pe acei învățători, cari nu au nici o pregătire, să nu-i aplice nicăuri, ci în acele comune, unde nu s'ar află învățători cvalificați, ori cel puțin cu IV cursuri, acolo să incredințeze și îndatoreze, cu ținerea prelegilor pe preoți.

Pe acei învățători, cari în viitor ar presta cu copiii examen «nesuficient», să-i suspendeze, din posturi și să ordone în contra lor cercetare disciplinară.

3. Venerabilul Consistor să deie un ordin tuturor protoprezviterilor ca inspecțori școlari,

ca în viitor mai mult pond să pună pe inspecțiunea învățământului. Prin examinare se pot convinge, dacă învățătorul a propus bine și după plan. În caz de lipsă să le deie îndrumări, și sfatul lor părintesc.

4. Venerabilul Consistor să dispună, ca conferențele tractuale să se țină regulat în tot anul cel puțin de două ori. Prima să se țină, la începutul anului școlar, iar a doua exclusiv la examenul final, al cutăruia învățător.

Pe acei învățători, cari fără nici un motiv ar lipsi dela cutăruia conferință, să-i pedepsească cu o amendă în bani.

Făcând Venerabilul Consistor dispozițiile sus înșirate, peste puțin timp învățământul nostru de aici va avea altă înfățișare, cu mult mai îmbucurătoare.

Miersig, la 6 Noemvrie 1906.

Iulian Paguba.
inv.

Cuvântare ocazională.

Rostită la sfințirea noului edificiu școlar din Bărăteaz, în 1/14 Octomvrie 1906.

*„Și tot ce faceți cu cuvântul
au cu lucrul, toate întru numele
Domnului Iisus, mulțumind lui
Dumnezeu și Tatălui printr'insul.”
(Colos. 3, 17).*

Iubiți Ascultători!

Un dor fierbinte al sufletului meu îl văd acum realizat; truda voastră a tuturor, azi s'a încoronat; iar așteptărilor autorităților mai înalte școlare am satisfăcut prin zidirea după recerințele moderne a acestui nou edificiu școlar, care ori cărei comune bisericești ar putea servi spre fală.

Cu bucuria lucrătorului, carele se delectează în rodul ostenelelor sale, iată, v'ați prezentat acum la acest act solemn, să încoronăm truda noastră după datina creștinească, prin rugăciune către Atotputernicul, ca să sfințească acest lăcaș și să-l scutească de toate primejdiile.

Și durerea la bun sfârșit a acestei întreprinderi, are pentru noi un instructiv istoric, iubiții mei Frați! De aceea împrejurările, cari au înriurit săvârșirea acestei opere trebuiesc apoteozate, ca să vă întăriți tot mai mult în adevărul axiomei, că: „și puțin buni pot face mult bine împreună”. Dar să știți și aceea, că: adunarea mijloacelor pentru zidirea școlii noastre, în credința și bunăînțelegerea cu care ați sprijinit lucrul acesta mare, însăși mâna nevăzută alui Dumnezeu a lucrat, și de aceea azi Lui se cuvine mai întâi să-i mulțumim, să-l laudăm și preamărim după cuvintele St. Pavel: „Și tot ce faceți cu cuvântul au cu lucrul, toate întru numele Domnului Iisus, mulțumind lui Dumnezeu și Tatălui printr'insul” (Colos. 3, 17).

Deci încheind actul acesta mare de sfințire a școlii noi, act eposal în parohia noastră, cărui asemenea a fost numai acela, când părinții vostri înainte cu 3/4 de veac au zidit și sfințit biserica, mie mi-se impune o sfântă datorie: ca prin predica acestei ocaziuni să vă fac a cunoaște; 1) ajutorul grației d-zești,

care a lucrat în noi la zidirea acestei școlii și 2) să cunoașteți însemnătatea școlii noastre după caracterul ei confesional.

Deci, vă rog, să fiți cu luare aminte!

I.

După doctrina st. noastre biserici, bazată pe st. Scriptură, în calea mântuirii sale, omul este ajutat de o putere particulară alui Dumnezeu, pe care El activ, din a sa bunăvoință, numai pentru meritele Domnului nostru Iisus Hristos prin conlucrarea Duhului sfânt, ca pe un dar supranatural o revarsă asupra omului, pentru că prin mijlocirea aceleia să poată începe, continuă și implini apropierea răsculpărării și a mântuirii sale. Această putere dumnezească se numește grație divină. Așa zice Apostolul Pavel către Tit: „Nu din faptele cele întru dreptate, care le-am făcut noi, ci după a lui milă ne-a mântuit pe noi prin baia nasterii de a două și a învierii Duhului sfânt, care l'a vărsat din prisosință preste noi prin Iisus Hristos” (c. 3. v. 5). Această putere dumnezească lucră și în noi iubiților! Ea ne urmărește în tot pasul și în toate faptele noastre creștinești, Ea lucrează în noi, dar nu ni-se impune în contra voinței noastre, ci noi o putem primi dacă o voim. Așa ne strigă Apostolul Pavel în cuvintele scrise către Corinteni: „Vă rugăm, să nu luați darul lui Dumnezeu în deșert!” (II. Cor. 6, 1). În acest înțeles ne grăește și înțeleptul proverb de toate zicele: „Voiește și vei putea”. Iată la noi s'au dovedit pe deplin adevărurile acestea. Istoricul zidirii școlii noastre ni-e dovadă, că grația lui Dumnezeu s'a revarsat preste noi la zidirea acestei școlii. Și succesul a atârnat dela voi, Iubiților, ceice la început erați tari în cerbice și ați stat împotriva Duhului sfânt, iar în cele din urmă vi-ați călcat pe inimă și ați voit. Atunci voia voastră s'a unit cu voia lui Dumnezeu, care a voit să ne ajute, ca și la noi să se rădăce o școală nouă spre mărirea numelui Lui. Dar să ne vorbiască datele, de cari eu dispun în această privință.

Încă înainte cu 5 ani, starea școlii noastre mie unuia imi cauza grele gânduri, văzând, că nu mai coresponde destinațiunii, iar autoritățile statului nu încetau cu excepționarea și în urmăre cu amenințarea, că dacă nu vom reactivă școala conform recerinelor, ne vom expune unui pericol. Pusu-ni-s'a la probă credința față de acest așezământ; cerutu-ni-s'a să cedăm altora terenul nostru și ales în schimbul de a scăpă, griji și de nevoi prin schimbarea caracterului ce-l are școala noastră. Iată la ce cercare grea ne-a expus sărăcia! Căci știți bine, că pe atunci noi fond școlar, nu aveam; fondul bisericesc era de tot modest iar n lipsa acestora, edificarea unei școlii moderne, pe calea eiectării în comuna noastră, iară un lucru peste puțină. Și totuși, cecece atunci se părea imposibil, azi a devenit fapt implinit. În interval relativ scurt, asemenea unui pom a răsărit ca din pământ noua școală.

Spuneți-mi, vă rog, cui să atribui acest succes? Mie nu mi-l revindic, ci vouă da, vi-l atribui într'o privință. Tot concursul meu în jurul acestei alese afaceri nu înseamnă merit, ci datorie implinită. Eu am făcut numai cecece Ap. Pavel a zis despre sine, că am sămănat. Sămânța înse a căzuț pe solul priincios, căci voi înși-vă ați cooperat la primirea darului desus alui Dumnezeu, care a dat creștere. Deci, având și eu să mă bucur asemenea sămănătorului de rodul sămânței mele, pe voi vă disting, Iubiților, cu cununa laudei, că cu credință și devotament ați sprijinit atât materialmente, cât moralmente ducerea la bun sfârșit a acestei întreprinderi.

Dar să știți, că după cum scrie Filipenilor Ap. Pavel (c. 2. v. 13). „*Dumnezeu este carele lucrează întru voi și ca să văzuiți și ca să lucrați după bunăvoință*“. Dacă este cineva între voi, care să nu recunoască ajutorul, ce ni s'a dat de sus, eu îi voi dovedi contrarul. Mari erau pedecile materiale, dar mi-se păreau și mai mari cele morale. Repet ce am zis și mai înainte, că toți știți, ce săraci eram de mijloace. Și deodată, ca o mână cerească ni-a venit fondul școlar, care înainte de 5 ani l'am înființat cu un capital de preste 600 cor. și iată, în interval așa de scurt, până azi s'a ridicat la capitalul de 1600 cor. investit deja în acest edificiu. Fondul bisericesc deja prea modest, tot în decursul celor 5 ani s'a ridicat așa, că a putut concurge cu ajutor însemnat, iar restul din prețul zidirei estimate în 6000 cor. fără prea mare greutate se acopere prin eiectare. Cu aceste mijloace ajunserăm în stare a învinge greutatea materiale. Iar în crearea și sporirea acestor mijloace pe neașteptate, iată, eu văd lucrând ajutorul lui Dumnezeu. (Va urma)

CRNOICA.

Ancheta învățătorilor. Măritul Congres național bisericesc, în sesiunea sa din urmă, a incuviințat prin concluzul său Nr. 144, ca să se convoace o anchetă din învățătorii din întreaga mitropolie română ortodoxă, care anchetă se va ocupa de chestiunea *ameliorării salarelor învățătorilor nostri*.

Ancheta se va ține în Sibiu, *Joi în 28 Dec. a. c.* (10 Ianuarie 1907), la orele 9 a. m., în seminarul arhidiecezan, sub conducerea P. Cuvioșiei Sale părintelui protosincel-director seminarial *Dr. Eusebiu Roșca* ca mandatar al Consistorului mitropolitan.

Consistorul diecezan, din a sa parte, încă a delegat doi bărbați de încredere, și a dispus tot odată convocarea cât mai de grabă a conferențelor tractuale învățătorești, cari vor avea să aleagă câte o persoană potrivită, din sinul învățătorimei din tractul respectiv, spre a se prezenta învățătorimea din acel tract.

Prea Veneratul Consistor mitropolitan, când a comunicat cu Consistoarele eparhiale acest concluz congresual, a pus delegaților învățătorimei în prospect toate înlesnirile posibile, rămânând acum ca conferențele tractuale învățătorești să răspundă acestui act de părintească îngrijire din partea Măritului Congres, alegându-și de reprezentanți pe cei mai pricepători nu numai ai cauzei învățătorilor, ci și ai intereselor și situației actuale a bi ericii.

Hirotonire. Marți, în ziua de Întrarea în Biserică a fost hirotonit întru preot alesul paroh în Burda (Bihar) simpatonic tiner *Miron Papp*.

Procesul de despărțire al Românilor gr. ort. din Budapesta intentat bisericii grecești de acolo a fost judecat la Curie în una din zilele trecute. Biserica greacă a înaintat adecă la timpul său excepțiuni în contra competenței judecătorecii din Budapesta, dar tribunalul i-a respins excepționarea. Tabla regească a schimbat sentința tribunalului și a dat câstig de cauza bisericii grecești. Apelată la Curie, aceasta a decis cauza în senzul sentinței aduse din partea tribunalului: A decretat competență judecătoria din Budapesta să aducă judecată în meritul cauzei. Acum tribunalul din Budapesta se va ocupa în curând în merit cu procesul din întrebare. „(T. R.)“

Monument pentru profesorul Dr. A. P. Alexi. Directorul gimnaziului din Năsăud dl. I. Gheție publică următorul apel: Reposatul profesor Dr. A. P. Alexi este înmormântat în cimitirul bisericii celei nouă din Rebrisoara. Mormântul acestui luminat profesor și bărbat

de știință abia se mai cunoaște. E lipsit de orice semn ori monument. În fața acestei stări regretabile corpul profesoral dela gimnaziul nostru din Năsăud, dorind a împlini o datorință nu numai colegială, ci și creștinească și românească față de memoria acestui inimos și avântat profesor, a luat inițiativa pentru a i-se umplea mormântul și a i-se ridică la cap un monument potrivit, care ar servi și ca un ornament ales pentru cimitirul azi regulat al frumoasei biserici din Rebrisoara.

Apelăm deci la simțul de pietate și dărnicie al numeroșilor elevi, prietini și cunoscuți ai regretatului profesor Alexi, ca să contribuie și din partea lor cu suma fie cât de modestă în scopul indicat mai sus. Ofertele binevoitoare să se trimită la adresa subscrisului.

Despre toate ofertele, ce vor intra, precum și despre cheltuelile, ce se vor ivi cu ridicarea monumentului, se va face scoteală, care se va publica în ziare. Suma ce va rămânea ca prisos după pregătirea și ridicarea monumentului, se va trece la „Fondul pentru masa studenților“ dela gimnaziul nostru. *Năsăud, la 12 Noemvrie 1906.*

Concurse.

Prin Înalta rezoluție a Ven. Consistor diecezan Nr. 1755/906, s'a decretat sistemizarea unei capelanii temporale pe lângă veteranul paroh Toma Micșa din **Alioș**, protoprezviteratul Lipovei, deci pentru ndeplinirea acestei capelanii temporale, se escrie concurs eutermîn de **30 zile** dela prima publicare în foaia diecezană „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu aceasta capelanie sunt: 1. Una sesiune parohială (30 jugh. catastrale). 2. Un intravilan de un jugh. catastroal. 3. Birul și ștolele uzuat. Din toate aceste venite, capelanul va folosi jumătate, pe cât timp va fi în viață parohul Toma Micșa, având a solvi și dările după partea sa de beneficii, ear după moartea parohului, capelanul va deveni paroh, conform §-lui 4 din Regulament.

Alegândul capelan va avea să provadă și catihizarea în ambe școalele noastre din Alioș, fără alta remunerație. Dela recurenți se recere cvalificare de cel puțin pentru parohii de cl. II, iar recurenții cu cvalificare de cl. I vor fi preferiți.

Recurenții se avizează, ca recursurile lor ajustate cu documentele prescise de cvalificațiune adresate comitetului parohial din Alioș, să le înainteze până la terminul sus indicat, subscrisului protoprezviter în Lipova (Lippa) precum și să se prezinte cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parohii, în sfânta biserică din Alioș în vre-o Duminecă ori sârbătoare, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și a se face cunoscut poporului. Alioș, 10 Septemvrie 1906.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Voicu Hamsea* protoprezviter gr.-or.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea în mod definitiv a vacantelor posturi de învățători dela școalele confesionale din **Fădimac, Ficătar și Ierșnic**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“. Emolumentele împreunate cu aceste posturi sunt:

1. Fădimac: 1. în bani gata 600 coroane. 2., pentru conferențe învățătorești 20 coroane. 3., pentru scripturistică 20 coroane. 4., uzufructul dela 3 jugăre pământ școlar în preț de 36 cor. b., locuință în natură cu intravilan de 1200 □, 6., dela înmormuntare cu liturgie 1 cor., simplă 40 fil., 7. 24 metri lemne, din cari jumătate pentru încălzirea salei de învățământ.

II. Ficătar: 1., în bani gata 388 coroane; 2., pentru conferență 10 coroane; 3., pentru scripturistică 10 coroane; 4., 6 măși metrice grâu, 6 cucuruz; 5., 2 jugăre pământ estravilan; 6., locuință în natură cu intravilan de 1 jugăr; 7., 22 metri lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ.

III. Ierșnic: 1., în bani gata 270 cor.; 2., în naturalii de fiecare număr de casă (120 numeri) 7½ litre grâu și 15 litre cucuruz; 3., pentru conferență 12 cor.; 4., pentru scripturistică 10 cor.; 5., pentru adunarea generală 8 coroane; 6., pentru curatorat 20 cor.; 7., pentru lemne din cari este a se încălzi și sala de învățământ 60 coroane; 8., locuință în natură cu intravilan după lege; 9., dela înmormântări, unde este poștit de om mare 2 cor. de prunci 40 fileri.

În toate trei locurile, la cvinevenal se poate reflectă, numai după 5 ani de serviciu conzecutiv în postul din cestiune.

Reflectanții, petițiile concursuale, instruate cu documentele recerute, au să le aștearnă, pe calea oficiului protopopesc gr. or. rom. din Belinț (Bélincz, Temes-megye), comitetelor parohiale din amintitele parohii, având a se prezenta în termenul concursual, în vre-o Duminică sau într'o sârbătoare în sf. biserică spre a-și arăta îndemânătatea în tipic și în cântările bisericesti.

Comitetele parohiale.

În conțelegere cu mine: *Gerasim Sârbu*, protoprezviter.

—□— 2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresți dela școala gr. or. rom. din **Mădăras**, devenită vacantă prin pensionarea învățătorului Iosif Silaghi, se escrie concurs cu termen de alegere pe **17/30 Decembrie** a. c. Dotațiunea învățătorescă este: 1. Salar în bani 184 cor. 2. Relut pentru lemne învățătorului 108 coroane. 3. 16-80 hl. grâu săcăreț a 10 cor. 168 cor. 4. 7-20 hl cucuruz a 8 cor. 60 cor. 4 fil. 5. 3 jugăre catastr. 1127 □ pământ arător și 1 jugher livadă a 16 cor. 76 cor. 6., una cânepiște 8 cor. Competința de pășunat pentru 6 vite 24 cor. de tot 628 cor. 4 fil. Afară de aceste cortel liber cu intravilan de 661 □. Pentru încălzirea salei de învățământ se îngrijește comuna bisericescă.

Alesul învățător va avea să provadă cantoratul precum și instruirea elevilor școlii de repetițiune fără altă remunerațiune; stolele cantonale: dela mort mare 3 cor. cu liturgie 4 cor. dela mort mic; cununie și maslu 80 fileri. La cvinevenal va avea drept numai după cinci ani de serviciu prestat în parohie.

Ceice doresc a ocupa aceasta stațiune sunt poștiti ca recursele ajustate cu documentele prescise, adresate Comitetului parohial din Mădăras, să le aștearnă P. O. Oficiu pprezviteral în Măkerék, iar în restimpul concursului să se prezenteze în sf. biserică din Mădăras, pentru a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial din Mădăras, ținută la 2/15 Noembrie 1906.

Ioan Teorean
preș. com. par.

În conțelegere cu mine: *Nicolae Rozin* protoprezviter.

—□— 2—3

Pe baza incuviințării Ven. Conzistor diecezan de Nr. 5124/1906 pentru postul de capelan temporal cu dreptul de succesiune, pe lângă veteranul paroh Ioan Micluța la parohia **Rișculița** cu filia **Baldovini** în senzul §-lui 4 din „Regulament“ se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“. Emolumentele sunt: ½ din toate venitele parohiale între cari este a să înțelege și dotația dela stat, tot atunci însă alegându-l capelan va da suma jumătate din ajutorul de stat ce va primi, parohului I. Micluța, aceste venite suut: 1. Dela parohia mără Rișculița în loc de bir uzufructul a 2 jugh. cath. de pământ ce aduce un venit anual curat de 60 cor., și de după care pământ contribuția va avea să plătească pe jumătate alesul capelan. 2., dela filia Baldovini bir dela 40 numeri de casă câte o jumătate de cucuruz ori 1 cor. — 40 cor. 3., venitele stolare după calculul mediu alor 5 ani din urmă fac 198 cor. anual 4., ajutorul de stat (Congrua) 442 cor. 5., nefiind casă parohială alesul va avea a se îngriji pe spesele sale de locuință. Alegându-l va fi îndatorat să catehizeze la școala cotidiană și de repetiție din Rișculița fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa acest post să avizează ca recursele lor ajustate conform §-lui 15 din „Regulament“ și adresate comitetului parohial din Rișculița, să le subștearnă în termenul susindicat P. O. Oficiu protoprezviteral al Halmagiului (Nagyhalmagy). Recurenții sunt poștiti ca pe lângă observarea §-lui 18 din „Regulam.“ să se prezinte în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Rișculița spre a-și arăta dexteritatea în celea rituale și oratorie făcându-să astfel cunoscuți poporului.

Din șed. com. par. din Rișculița la 8/21 Oct. 1906.

Ioan Micluța
preot reședinte.

Axente Popovici
inv. notar.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar* protoprezviter.

„Janus“ institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili,

este cel mai vechin „Institut mutual de asigurare pe viață“

pentru Austro-Ungaria.

Se bazează pe legile mutualității în puterea cărora accidentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

➔ Premii eftine. Condiții de asigurare favorabile. ➔

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duiel și sinucidere după 5 ani.

Asigurare gratuită pentru caz de războiu. — Fără timbru de poliță și taxă de stat — Plătire la moment.

Starea de asigurare 111.000.000 cor. | Averele institutului 31.000.000 cor.

Sumele de asigurare plătite până acum 56.000.000 cor.

Informațiuni îndatoritoare dă:

==== **Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabric.** =====

==== **Herchengasse Nr. 17. (N-rul Telefonului: 422).** =====

(35)